

# LECTURA TEXTULUI ȘTIINȚIFIC ȘI DE SPECIALITATE: ABORDĂRI TEORETICE ȘI TEHNICI DE LUCRU

**Autori: lect. super. Lidia BIVOL, lect. super. Olga ZINGAN**

Universitatea Tehnică a Moldovei

**Abstract:** *Exploatarea literaturii științifice și de specialitate autentice impune specialiștilor contemporani competențe de comunicare orală și/sau scrisă avansate. Este incontestabil faptul că stăpânirea tehnicilor de lucru asupra textului de specialitate ar putea spori eficiența și ameleora calitatea discursului profesional. Din acest motiv, didacticienii trebiue să depună eforturi considerabile pentru a dezvolta competența lectorală în baza textului de specialitate la studenții ingineri utilizând diverse tehnici de lucru cu textul.*

**Cuvinte cheie:** *Lectură, competența lectorală, text de specialitate, tehnici de lectură documentară*

Mobilitatea intensă a forței de muncă, cercetătorilor și studenților, pe de o parte, și perspectiva de integrare RM în spațiul European, spațiul ce se vrea unul cu cea mai competitivă și dinamică economie bazată pe cunoaștere din lume, pe de altă parte, înaintază exigențe tot mai înalte față de nivelul științifico-teoretic și practic al pregătirii specialiștilor moderni. Exigențele date subliniază necesitatea pregătirii profesionale corespunzătoare economiilor de performanță din UE și din lume, dar și comunicarea profesională de calitate cu specialiștii în domeniu. Astfel, conform actelor normative UE în vigoare în domeniul educației și formării profesionale una din competențele de formare a specialiștilor contemporani este capacitatea de comunicare în limbi străine [3]. Planul Cadru de referință 2020, de exemplu, desemnează comunicarea în limbi străine drept una dintre cele opt competențe-cheie esențiale într-o societate bazată pe cunoaștere. După cum constată cercetătorii Grab și Stoller “în era tehnologiilor avansate cetățenii instruiți și productivi necesită cunoștințe mai temeinice în tot mai multe contexte sociale, implicit sporește cererea formării competențelor avansate de lectură și scriere.” [3; 1] Nu există îndoială că competența lectorală este una dintre abilitățile esențiale într-o lume în care atât de multă informație vitală este transmisă prin intermediul textului scris. Definită simplu, **competența lectorală** reprezintă totalitatea cunoștințelor necesare citirii și înțelegerii textelor. [1; 86]

Una din sarcinile principale ale predării/învățării limbii străine aplicate în instituțiile superioare cu profil nefilologic din RM constă în a învăța/ghida studenții să utilizeze literatura de specialitate în limba străină, asigurându-le mijloacele accesibile decodificării sensului textului de specialitate și producerii acestuia. În procesul de învățare/predare a limbajului specializat în limba străină, lectura textului de specialitate ocupă locul central în constituirea discursului specializat. Dezvoltarea competenței lectorale avansate oferă un șir de beneficii, cum ar fi:

- permite achiziția de cunoștințe, deprinderi, abilități specifice muncii intelectuale eficiente din surse autentice;
- avantajează înțelegerea literaturii de specialitate, familiarizarea cu noutățile din domeniu;
- reprezintă un punct de plecare în studierea altor materii;
- favorizează mobilitatea forței de muncă, a cercetătorilor și studenților;
- îmbunătățește comunicarea profesională la nivel global.

Toate acestea duc spre o cunoaștere profundă a domeniului studiat fiind un instrument de studiu sigur ce garantează învățarea pe tot parcursul vieții. Deși conștienți de numeroasele avantaje a lecturii textului de specialitate autentic, cadrele didactice întâlnesc o serie de impedimente în dezvoltarea competenței lectorale la studenții ingineri.

- Lexicul specializat necunoscut pentru studenți, deseori chiar în L1;
- Carențe majore ce țin de cunoștințele lingvistice generale în L2 (structuri gramaticale și textuale, vocabular);
- Diferențele lingvistice, cum ar fi transparența ortografică dintre L1 și L2 (e.g. limba română- limbă transparentă, limba engleza- opacă);
- Lipsa experienței de lucru cu textul specializat în L1;
- Posibilitățile și aptitudinile individuale;
- Motivația scăzută.

Abordarea textelor de specialitate autentice în cadrul orelor denotă discrepanța majoră între cerințele cursului Limba modern - limbaj specializat și competențele reale de lucru asupra textului de specialitate ale studenților. Dificultatea lucrului asupra TSp constă în caracterul informativ, univoc și chiar ambiguu al textului de specialitate, specificul căruia dideră de cel al textului literar cu care au fost obișnuiți să lucreze studenții la treapta anterioară. Corespunzător, receptarea și producerea documentelor autentice sau adaptate la nivelul lingvistic al studenților va necesita competențe specifice.

În continuare, demersul nostru investigativ se va axa în jurul următoarei probleme:

Care sunt tehnicile de lucru asupra textului de specialitate ce asigură formarea competenței lectorale și, în același timp, calitatea procesului de predare/învățare a limbajelor specializate în cadrul instituției nefilologice? Așadar, vom repertoria câteva tehnici de lectură documentară abordate de experți [2]:

- înainte de a începe lectura, se presupun la solicitarea profesorului, diverse ipoteze pentru a explica **efectele tipografice** (majuscule, aldine, italice, puncte de suspensie, ghilimele). Elementele informației vor confirma sau infirma fiecare dintre ipoteze. Această tehnică ne îndrumă a ne baza pe cunoștințele dobândite și ne învață să le evoluăm;

- a anticipa succint informația doar în baza **cuvintelor cheie** (evidențiate eventual). Reluând lectura propriu zisă, se va reconstitui conținutul în baza cunoștințelor și dovezilor prezente în text, ca în final, să se compare informația inițială cu cea din etapa ulterioară pentru a o verifica, completa;

- a identifica rolul de **co-text** (titluri, subtitrări, cuvinte cheie, legende...). Se utilizează co-textul pentru a reprezenta conținutul textului, mergând chiar pe ideea de a decide să fie citit - sau nu - în funcție de claritatea/dificultatea co-textului. La această tehnică, studenții se pot antrena câte doi, anticipând în acest fel conținutul textului, doar în baza co-textului. Unul explică ceea ce așteaptă să găsească, pune întrebările care apar, celălalt verifică dacă textul corespunde așteptării anunțate. În fiecare situație, profesorul ajută studentii să explice cum pot folosi co-textul înainte de a lectura textul. Se recomandă de a reveni la acești pași de fiecare dată, când studenții se confruntă cu lectura acestui tip de text, astfel încât să-și construiască treptat propriile demersuri de anticipare și de chestionare;

✓ a recomanda utilizarea **imaginii** ca mod de explicație a documentului și vice-versa. Este tehnica unde didacticianul are rolul relevant de alegere a textului în funcție de imagine și de a alege imagini în funcție de generic, subtitrări, cuvinte-cheie. Auditorul, la rândul său, determină raportul imagine-text pentru a restabili conținutului global al textului. Asemenea procedee răspunde la obiective multiple: se descoperă logica găsind vectorul; se descoperă complementaritatea text-imagine; se identifică cuvintele-cheie; se conștientizează că a citi bine o imagine înseamnă a asigura și cititorii mai slabi;

- a lectura **pe bucăți** : reconstituind ulterior conținutul, se vor descoperi legăturile între toate fragmentele. Didacticianul va aprecia cum studenții reiau informațiile în timp ce le completează, cum sunt evidențiați indicii care permit să se asocieze un titlu cu un paragraf, o ilustrație cu un text;

- a citi în **întregime** un pasaj sau textul, dacă este nevoie, de mai multe ori pentru a detalia informația;

- a efectua **notițe** în timpul lecturii este un ajutor important al memoriei. Notițele ne permit să nu ne încărcăm memoria, dar să le conservăm într-un altfel de format încât să ne servim ulterior de ele. Dealtfel, această tehnică ne impune să ne facem notițele într-o manieră organizată ca să le accesăm rapid de câte ori va fi nevoie. Ca să evităm *notele moarte* după un anumit interval de timp, trebuie să punem accentul pe aspectele materiale, cum ar fi culoarea, formatul, marginile, intervalele;

- a construi strategii de interogatoriu asupra informației din textul paragrafelor, adică se constituie **un chestionar**, de către profesor sau împreună cu studenții chiar, eventual în baza unor grupuri de cuvinte propuse de profesor, cu referire la fiecare fragment;

- a utiliza **reprezentări grafice** pentru înțelegerea textelor informative, și anume:

✓ înainte de a începe lectura, ele pot fi concepute de către profesor și vor servi la stimularea abilității de lectură;

✓ în timpul citirii, se construiește o diagramă pentru a fi completată de către studenți;

✓ după lectură, graficul final este construit de către studenți, care reprezintă nemijlocit modul lor de a intelege textul. Deoarece solicită studentului să reflecteze asupra citirii sale și să facă legături între diferite elemente, această activitate îl ajută să rețină informațiile importante. Pentru a efectua un grafic informațional, studentul este solicitat să identifice în text ideile importante și secundare, anume el trebuie să decidă ce informații să includă într-un grafic, apoi în cele din urmă, să regrupeze unele idei și să arate relațiile dintre ele. Așadar, graficul organizează informațiile;

- a realiza **sinteza** celor lecturate. În acest caz, scopul principal este de a oferi o imagine exactă și succintă cât și un anumit număr de informații interlocutorilor care nu au avut ocazia de a asista la lectură. Este comod să-l facem să câștige timp, transmițându-i o informație utilă la care să poată face referință în orice moment. Deci, cel ce realizează rezumatul trebuie să fie descriptiv și să nu omită nicio circumstanță notabilă. Desfășurarea evenimentului trebuie să fie fidelă și obiectivă pe cât posibil, fără comentarii personale. Cititorul astfel va avea un acces rapid la informație, este nevoie să evităm formularea impresiilor sau utilizarea efectelor de stil. Deasemenea fragmentarea rezumatului, reeșind din limitele titlurilor și subtitrărilor, facilitează recepția mesajului.

Așadar, competența lectorală avansată presupune abilitatea de a analiza, parafraza, adnota, sintetiza informația textuală. În concluzie, am ținut să punctăm un instrumentar ce-ar facilita lectura unui text documentar. Obiectivul comunicării constă deci în a predestina lectura bazată pe obiective specifice să devină accesibilă și funcțională pentru auditorul vizat. Să ținem cont că abordarea lecturii în maniera expusă anterior se pretează documentelor cu conținut științific - documente practicate în timpul orelor de limbă modernă și nu doar - și celor utilizate la disciplinele de specialitate. În plus, sperăm ca viitorul inginer specialist să-și dezvolte propria rețetă ce-i va înlesni lectura de specialitate, transformând-o într-o activitate pe cât de constructivă pe atât de agreabilă.

#### **Bibliografie:**

1. Cornea Paul (1998) *Introducere în teoria lecturii*, ediția a II-a, Polirom, Iași, 1998, p.86
2. Eiben I. N., *L'integration des activités de lecture/écriture dans une simulation sur objectifs spécifiques*, Buletinul Stiintific al Universității "Politehnica", Timișoara, Vol. 7, No. 1-2/2008.
3. Grab William, Fredricka L. Stoller (2002), *Teaching and Researching Reading*, Pearson Education, Edinburgh, p. 1
4. Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții Disponibil > [http://europa.eu/legislation\\_summaries/education\\_training\\_youth/lifelong\\_learning/c11090\\_ro.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11090_ro.htm) > [Accesat: 20 octombrie 2014 ].
5. Thenail, O., *La lecture documentaire*, [www.ac-grenoble.fr/.../lecture\\_documentaire/le...](http://www.ac-grenoble.fr/.../lecture_documentaire/le...)
6. Vlad, M., *La lecture des textes de spécialité - une méta-compétence à apprendre ? Dialogos n. 12*, Académie des Etudes Economiques de Bucarest, p. 12.